

juni 2020

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) leverer rådgivning på social- og på specialundervisningsområdet om borgere med de mest specialiserede og komplicerede problemstillinger. Når kommunerne henvender sig til VISO, handler det oftest om borgere med autisme, udviklingshæmning, udadreagerende adfærd, angst, opmærksomhedsforstyrrelser eller ADHD. Denne analyse undersøger de fem hyppigste målgrupper og sammenligner med børn, unge og voksne, som er registreret med en tilsvarende diagnose i Landspatientregistret.

Analysens hovedresultater:

- VISO rådgiver i overensstemmelse med sit formål og er til stede i hele landet. Der er en tendens til, at rådgivningens indhold har ændret sig fra at omhandle manglende viden om en specifik målgruppe, til at omhandle situationer, hvor fagpersoner har afprøvet mange forskellige indsatser uden den ønskede effekt.
- Flere faktorer indikerer, at de børn og unge, som VISO rådgiver omkring **angst**, har mere komplicerede problemstillinger end øvrige børn og unge diagnosticeret med angst. De har således flere ambulante besøg i psykiatrien, flere af dem modtager forebyggende foranstaltninger og specialundervisning og færre bor hos egne forældre.
- Lignende problemstillinger ses i rådgivningen om børn og unge med **autisme**. De, som VISO rådgiver, har flere ambulante besøg i psykiatrien og flere modtager forebyggende foranstaltninger og specialundervisning sammenlignet med øvrige børn og unge diagnosticeret med autisme. Endelig har en større andel været sigtet for kriminalitet.
- Når VISO rådgiver om børn og unge med **opmærksomhedsforstyrrelser**, er der ligeledes tale om komplicerede problemstillinger. De modtager således i højere grad forebyggende foranstaltninger og specialundervisning samt er i højere grad institutionsanbragt i forhold til øvrige børn og unge diagnosticeret med opmærksomhedsforstyrrelse. Tilsvarende problemstillinger optræder i VISOs rådgivning omkring **udviklingshæmning** hos børn og unge.
- Når VISO rådgiver omkring voksne med komplicerede problemstillinger, er der særligt tale om voksne med **angst**, som i høj grad modtager førtidspension eller kontanthjælp samt handicapydelse. Der er også tale om flere indlæggelser og ambulante besøg i psykiatrien sammenlignet med øvrige voksne diagnosticeret med angst.
- Voksne, der indgår i et VISO rådgivningsforløb omkring **autisme**, **opmærksomhedsforstyrrelse** eller **udviklingshæmning**, er ligeledes i højere grad uden for arbejdsmarkedet og modtager flere handicapkompenserende ydelser i forhold til øvrige voksne med tilsvarende diagnose.

Publikationen er udgivet af:

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00
E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.socialstyrelsen.dk

Baggrund

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO) indsamler og formidler viden og rådgiver i forhold til de mest specialiserede og komplicerede problemer hos børn, unge og voksne, der har fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser eller er socialt udsatte. I nogle tilfælde bistår VISO som led i rådgivningen kommuner med udredning af borgere. Alle henvendelser til VISO klassificeres inden for en række fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, samt hvorvidt de omhandler særlige sociale problemer. Disse klassifikationer er i denne analyse brugt til at afgrænse analysens målgrupper.

Boks 1: Målgruppeafgrænsning og data

Analysen er baseret på data fra VISOs Administrative Sagsstyringsystem (VIAS) i årene 2011-2016. Disse år er valgt ud fra en pragmatisk betragtning af datakvaliteten i VIAS og mulighederne for at koble data til relevante registre. Når VISO modtager en henvendelse vedrørende rådgivning eller udredning til en borger, klassificerer VISO henvendelsen i forhold til de fysiske og psykiske funktionsnedsættelser eller sociale problemer, som ligger til grund for henvendelsen. Klassifikationerne indgår hver for sig og ofte i kombination med hinanden, hvilket afspejler henvendelsernes kompleksitet. Målgrupperne er oplistet nedenfor med angivelse af, hvilke klassifikationer i VIAS der udgør målgruppen for analysen:

Målgruppe

Autisme
Udviklingshæmning
Udadreagerende adfærd
Angst
Opmærksomhedsforstyrrelse

Klassifikationer i VIAS

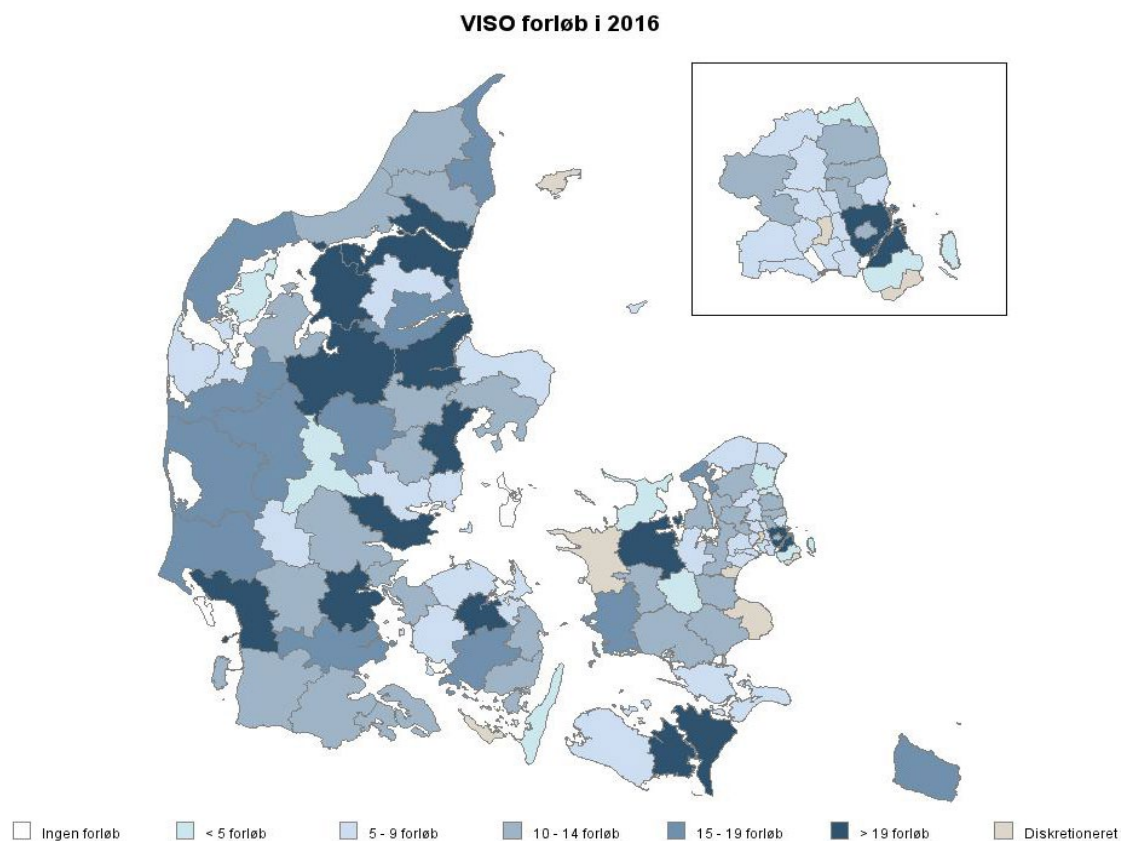
Autismespektret, autismespektrum
Udviklingshæmning
Udadreagerende, udadreagerende adfærd
Angst
Opmærksomhedsforstyrrelse, ADHD

Målgrupperne er afgrænset til personer, der er registreret i VIAS første gang i årene 2011-2016 med en af ovenstående klassifikationer. De fem klassifikationer er valgt, fordi de optræder hyppigst i VISOs rådgivningsforløb. Dette giver samlet 5.161 personer.

VISO rådgiver i alle landets kommuner

VISO modtog i 2011 3.429 henvendelser fra fagpersoner og borgere og igangsatte 1.236 rådgivningsforløb. Henvendelser er steget til 4.706 i 2016, mens igangsatte rådgivningsforløb er steget til 2.057 i 2016¹. Alle kommuner, bortset fra Samsø, Ærø og Fanø, har i perioden 2011-2016 modtaget mindst ét rådgivningsforløb til en eller flere af de fem målgrupper, der indgår i denne analyse.

Figur 1 viser antallet af rådgivningsforløb omhandlende mindst en af de fem målgrupper rundt om i kommunerne i 2016.

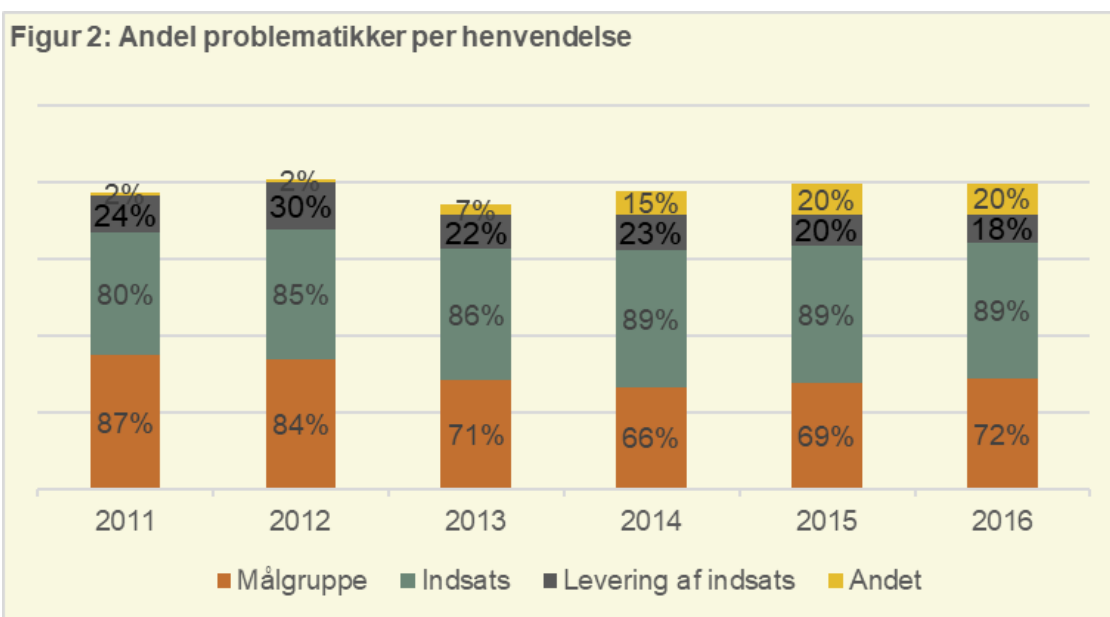

Figur 1: Antal rådgivningsforløb i kommunerne med mindst en af de fem målgrupper i 2016.

¹ Data er hentet fra VISOs årsrapporter for 2016 og 2017. De kan læses på Socialstyrelsens hjemmeside.

Figur 2 viser, hvor stor en andel forskellige problematikker udgjorde af de henvendelser, VISO modtog i perioden 2011-2016. Hver henvendelse omhandler som regel flere problematikker, hvilket afspejler kompleksiteten i de sager, VISO rådgiver i.

Problematikkerne, der efterspørges rådgivning til, skifter fra hyppigst at omhandle manglende viden om målgruppen i 2011 til i 2016 at omhandle viden om indsatser, herunder mangel på konkrete metoder til at arbejde med målgruppen. Forskellen mellem de to problematikker bliver større i løbet af perioden frem mod 2016, hvor henvendelser om manglende viden om målgruppen fylder relativt mindre blandt henvendelserne. Dette tyder på, at der er sket en ændring i kommunernes behov fra at få mere viden om målgrupper til at få mere viden om indsatser og 'andet'. Andet dækker for eksempel over problematikker i relation til den kontekst borgeren befinder sig i. Det kan for eksempel være stærkt konfliktfyldte skilsmisser på børneområdet eller problematiske overgange fra ungdoms- til voksenlivet. På voksenområdet kan det handle om flytninger mellem forskellige botilbud eller overgange fra for eksempel kriminalitet og misbrug til psykiatriske botilbud.

Note: Figuren viser, hvor stor en andel af hver henvendelse, der indeholder problematikker vedrørende henholdsvis målgrupper, indsatser, levering af indsatser og andet. En henvendelse kan indeholde flere problematikker.

For målgruppen af borgere med autisme er denne tendens særlig tydelig, jf. tabel 1. I 2011 omhandlede henvendelser vedrørende denne målgruppe hovedsagligt manglende viden omkring målgruppen og i mindre grad viden om indsatser til målgruppen. I 2016 forholder det sig modsat, idet henvendelserne hovedsagligt handler om at få mere viden om indsatserne og i mindre grad om at få viden om målgruppen.

Tabel 1: Henvendelser vedrørende autisme.

	Målgruppe	Indsats	Levering af indsats	Andet
2011	71%	53%	14%	*
2016	60%	82%	8%	11%

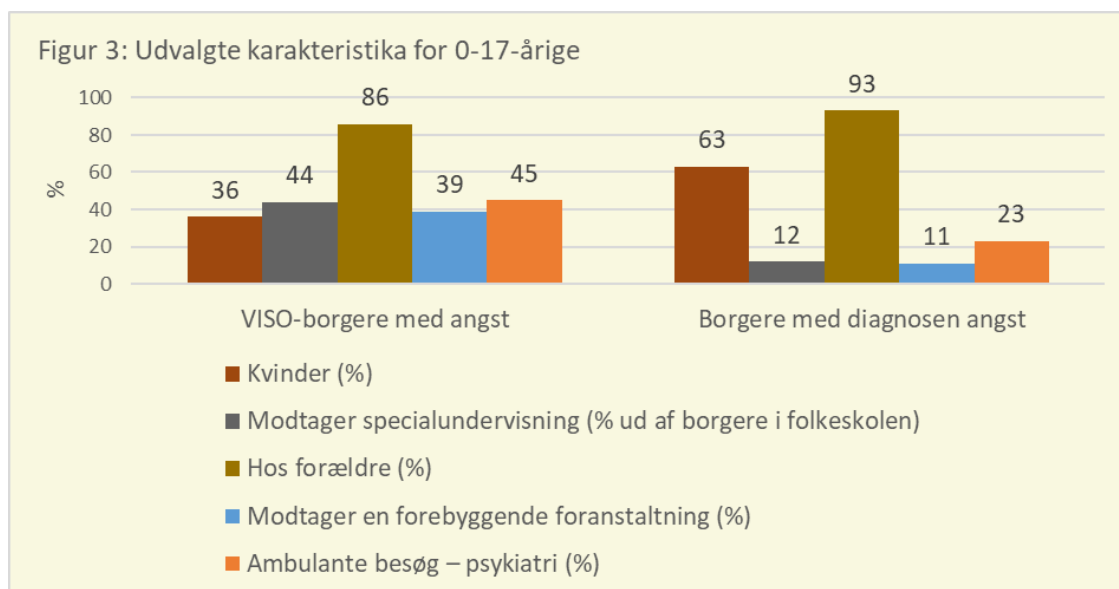
Sammenligning mellem borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb, og borgere med tilsvarende diagnoser

I det følgende sammenlignes borgere, der har haft et VISO-rådgivningsforløb, med tilsvarende målgrupper bestående af øvrige borgere, der i Landspatientregisteret er diagnosticeret med de samme klassifikationer i årene 2010-2015 og som ikke har modtaget rådgivning fra VISO. Målgrupperne er, jf. boks 1, angst, autisme, udviklingshæmning og opmærksomhedsforstyrrelse. Klassifikationen udadreagerende adfærd er ikke medtaget, da dette ikke er en diagnose.

For at sikre, at der ikke er overlap mellem de to populationer, er borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb med for eksempel angst, som også er diagnosticeret med angst i Landspatientregisteret, udeladt af gruppen af borgere med diagnosen angst. Dette gælder for alle fire målgrupper.

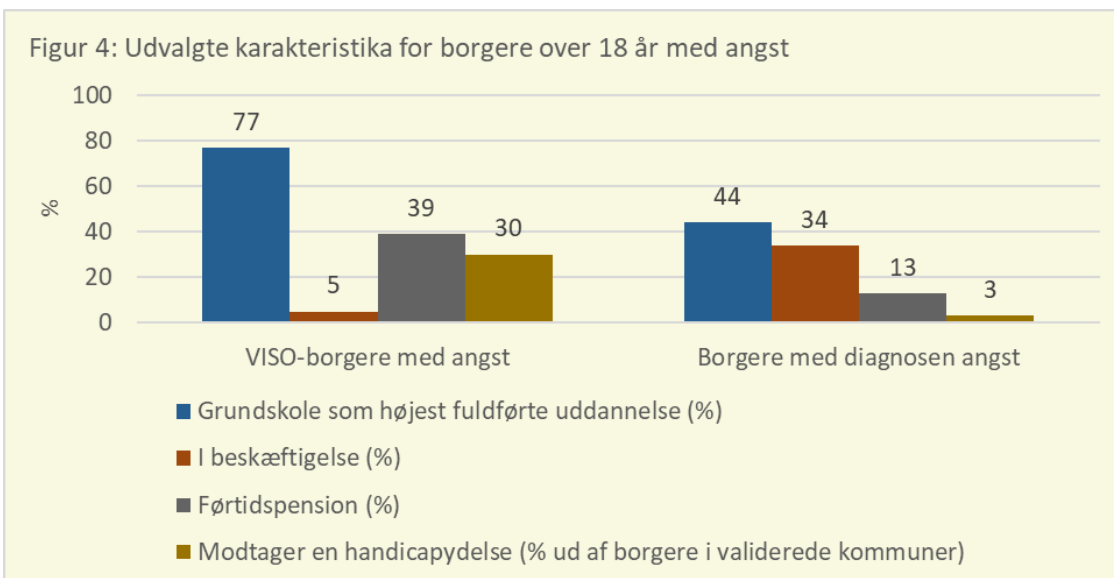
Angst

Gruppen af borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb i alderen 0-17 år om angst sammenlignes i figur 3 med borgere i samme aldersgruppe, der i Landspatientregisteret er registreret med diagnosen angst.

Det fremgår, at børn og unge, der indgår i et VISO-forløb om angst, i højere grad modtager forebyggende foranstaltninger samt specialundervisning og i højere grad har haft ambulante besøg i psykiatrien. Der er en overvægt af drenge i VISOs rådgivning om angst og lidt færre, som bor hos forældre, sammenlignet med borgere med angst i samme aldersgruppe. Dette indikerer, at de børn, som VISO rådgiver omkring i forhold til angst, har mere komplicerede problemstillinger end øvrige børn og unge, der er diagnosticeret med angst.

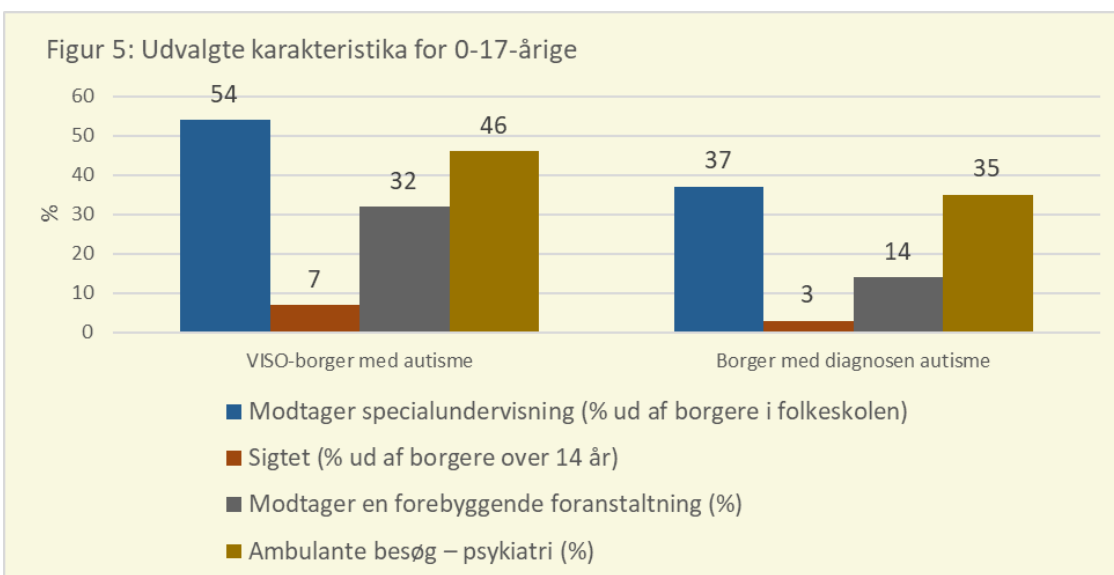
Gruppen af borgere over 18 år, som har modtaget rådgivning af VISO vedrørende angst, adskiller sig fra øvrige borgere i samme aldersgruppe, der i Landspatientregisteret er diagnosticeret med angst, jf. figur 4.

Det fremgår, at voksne med angst, der indgår i et VISO-forløb, i meget høj grad står uden for arbejdsmarkedet. Gennemsnitsalderen for gruppen af borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb er 33 år og kan forklare andelen med en grundskole som højeste uddannelsesniveau. Samtidigt er der blandt borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb også en højere andel på førtidspension eller kontanthjælp. Disse voksne modtager ligeledes i højere grad handicapydelse og har i højere grad været indlagt i psykiatrien eller haft ambulante besøg i psykiatrien. Dette indikerer, at gruppen af voksne, der modtager et VISO-rådgivningsforløb, har mere komplicerede problemstillinger end øvrige voksne, der er diagnosticeret med angst.

Autisme

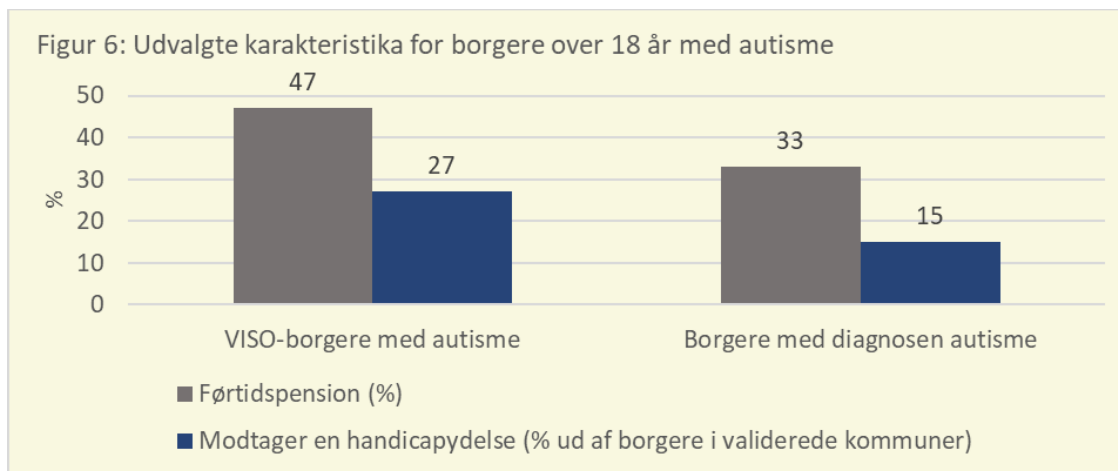
Gruppen af unge, som har indgået i et VISO-forløb omkring autisme, adskiller sig fra andre unge, der i Landspatientregisteret er diagnosticeret med autisme på en række karakteristika, jf. figur 5 og 6.

Figuren viser, at børn og unge, der indgår i et rådgivningsforløb omkring autisme, i højere grad modtager forebyggende foranstaltninger samt specialundervisning og i højere grad har haft ambulante besøg i psykiatrien. Samtidig har en relativ større andel af disse unge været sigtet.

Dette indikerer, at disse børn har mere komplicerede problemstillinger end øvrige børn og unge, der er diagnosticeret med autisme.

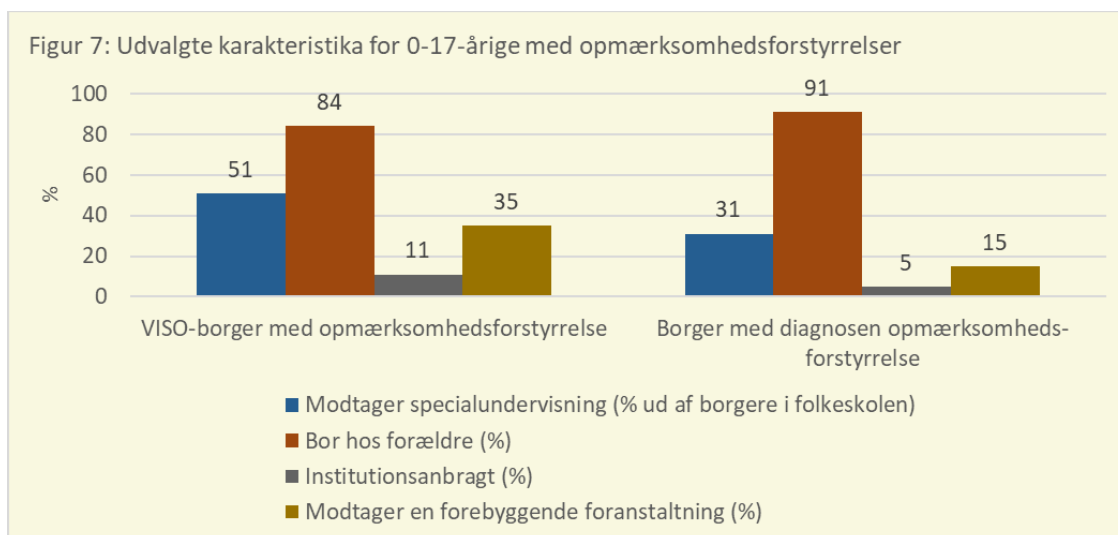
Voksne (borgere over 18 år), som har modtaget rådgivning fra VISO om autisme, adskiller sig også fra andre borgere, som er diagnosticeret med autisme, jf. figur 6.

En højere andel af borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb over 18 år med autisme modtager førtidspension og handicapydelse i forhold til gruppen af øvrige borgere over 18 år med autisme.

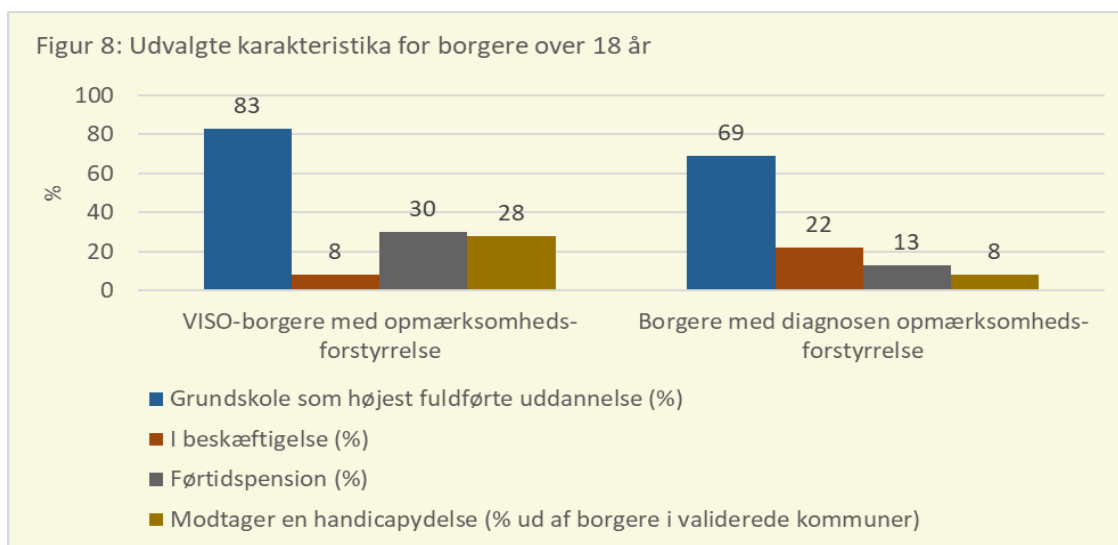
Opmærksomhedsforstyrrelse

Gruppen af borgere, som har modtaget rådgivning af VISO vedrørende opmærksomhedsforstyrrelse, adskiller sig fra øvrige borgere i samme aldersgruppe, der i Landspatientregisteret er diagnosticeret med opmærksomhedsforstyrrelse, jf. figur 7 og 8.

Samlet set viser figur 7, at børn og unge, der indgår i et rådgivningsforløb omkring opmærksomhedsforstyrrelse, i højere grad modtager forebyggende foranstaltninger samt specialundervisning og i højere grad er institutionsanbragt. Dette antyder, at disse børn og unge har mere komplekse problemstillinger end øvrige børn og unge, der er diagnosticeret med opmærksomhedsforstyrrelser.

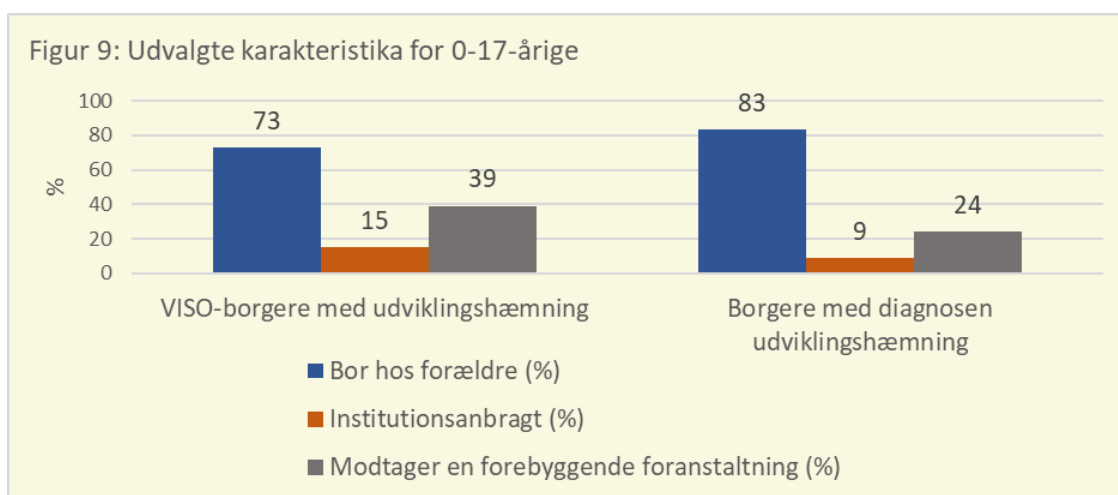
Figur 8 viser udvalgte karakteristika, hvor gruppen af voksne borgere, som har haft et VISO-rådgivningsforløb med opmærksomhedsforstyrrelse adskiller sig fra øvrige borgere i samme aldersgruppe, der i Landspatientregisteret er diagnosticeret med opmærksomhedsforstyrrelse.

I VISOs rådgivning for borgere over 18 år udgør de 18-23-årige en højere andel end i gruppen af øvrige borgere. Dette kan influere på den høje andel med grundskolen som højest fuldførte uddannelse. Samtidig viser figur 8, at voksne, der indgår i et rådgivningsforløb omkring opmærksomhedsforstyrrelse, i højere grad er uden for arbejdsmarkedet og i højere grad modtager handicapkompenserende ydelser. Dette kan betyde, at disse borgere har mere komplekse problemstillinger end øvrige borgere, der er diagnosticeret med opmærksomhedsforstyrrelser.

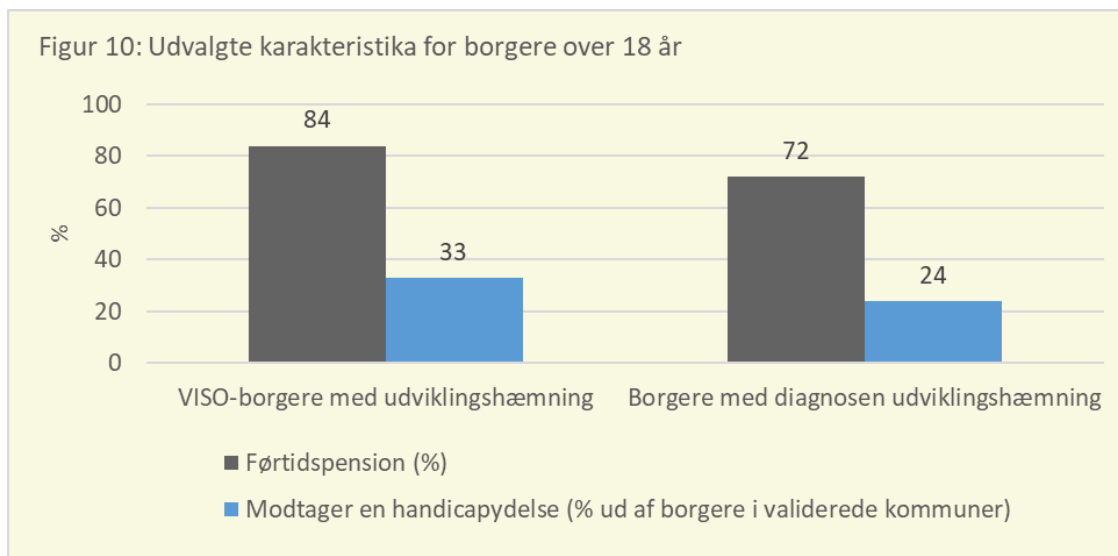
Udviklingshæmning

Gruppen af borgere, som har modtaget rådgivning af VISO vedrørende udviklingshæmning, adskiller sig fra øvrige borgere i samme aldersgruppe, der i Landspatientregisteret er diagnosticeret med udviklingshæmning, jf. figur 9 og 10.

Blandt de børn og unge, som VISO rådgiver omkring i forhold til udviklingshæmning, er en større andel institutionsanbragt og flere modtager en forebyggende foranstaltning sammenlignet med gruppen af øvrige børn og unge med udviklingshæmning.

Figur 10 viser, at voksne, der indgår i et rådgivningsforløb omkring udviklingshæmning, i højere grad er uden for arbejdsmarkedet og i højere grad modtager handicapkompenserende ydelser. Dette kan antyde, at disse borgere har mere komplekse problemstillinger end øvrige borgere, der er diagnosticeret med udviklingshæmning.

Bilag

Boks 2: VISOs opgaver

VISO rådgiver i de mest specialiserede sager på socialområdet og specialundervisningsområdet. Formålet med VISO er at bistå kommuner, borgere og kommunale, regionale og private tilbud med vejledende rådgivning og udredning i de mest specialiserede og komplicerede sager på det sociale område og specialundervisningsområdet.

Rådgivningen kan omfatte specialiseret rådgivning om for eksempel:

- Viden om målgrupper
- Metoder og redskaber
- Kompensations- og støttemuligheder
- Processer i komplekse sager.

VISO kan for eksempel rådgive om, hvordan kommunen kan tilrettelægge en faglig indsats, eller hvad et tilbud kan indeholde.

Et rådgivningsforløb kan også indeholde en udredning, såfremt der ikke er et tilstrækkeligt grundlag at rådgive ud fra. Udredningen er en helhedsorienteret undersøgelse og vurdering af for eksempel en borgers funktionsnedsættelse, der har eller kan få betydning for den fremtidige livssituation.

VISO står også for koordination af specialrådgivningen mv. på den mest specialiserede del af specialundervisningsområdet og har ydermere en rådgivningsfunktion i forhold til at styrke den socialfaglige kvalitet af sagsbehandlingen på handicapområdet. Endvidere skal VISO sikre en sammenhængende og helhedsorienteret vidensindsamling, som kan understøtte rådgivningen og den sociale praksis i kommunerne.

Ved henvendelse til VISO kategoriseres henvendelsen inden for forskellige problematikker. En henvendelse kan vedrøre mere end én problematik. Nedenstående viser, hvilke problematikker der er grupperet inden for hver overordnet kategori.

Boks 3: Problematikker

Målgruppe	Indsats	Levering af indsats	Andet
Belastede familierelationer	Mange muligheder afprøvet uden effekt	Vanskeligheder i samarbejdet	Øvrige forhold
Belastede relationer til omgivelserne	Mangel på konkrete metoder	Uenighed om indsats	
Manglende viden om målgruppen			